

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาการนำผลการวิจัยทางการแพทย์ไปใช้ อุปสรรคและปัจจัยส่งเสริมการนำผลการวิจัยทางการแพทย์ไปใช้ และความสัมพันธ์ระหว่างอุปสรรคกับการนำผลการวิจัยทางการแพทย์ไปใช้ ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ 17 แห่งทั่วประเทศ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ทั้ง 17 แห่งทั่วประเทศ ในปี 2538 จำนวนรวมทั้งสิ้น 4,279 คน ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสระบุรี โรงพยาบาลนครปฐม โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลอุดรธานี โรงพยาบาลมหาราช นครราชสีมา โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี โรงพยาบาลมหาราช นครศรีธรรมราช โรงพยาบาลยะลา โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี โรงพยาบาลชลบุรี และโรงพยาบาลราชบุรี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่เป็นตัวแทนของประชากร จำนวน 354 คน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยมีวิธีการดังนี้

1. นำรายชื่อของโรงพยาบาลศูนย์ทั้งหมด รวม 17 แห่ง มาจัดตามภาคของประเทศ ไทย 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้
2. สุ่มตัวอย่างโรงพยาบาลศูนย์ในแต่ละภาค ภาคละ 1 โรงพยาบาลโดยจับสลากแบบ ไม่แทนที่ จะได้จำนวนโรงพยาบาลศูนย์ 4 แห่ง
3. สุ่มตัวอย่างโดยจับสลากแบบไม่แทนที่ ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงพยาบาล โดยแบ่งกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายการ พยาบาล หัวหน้างาน และหัวหน้าหอผู้ป่วย และกลุ่มพยาบาลประจำการในแต่ละแผนก ได้แก่ แผนกอายุรกรรม แผนกศัลยกรรมทั่วไปและศัลยกรรมอื่นๆ แผนกศัลยกรรมออร์โทปิดิกส์ แผนก กุมารเวช แผนกผู้ป่วยหนัก แผนกผู้ป่วยนอก แผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน แผนกสูติ-นรีเวชกรรม และแผนกจักษุ-โสต-คอ-นาสิก ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงพยาบาล จำแนกตามผู้บริหารทางการ พยาบาล พยาบาลประจำการ และแผนกที่ปฏิบัติงาน

	รพ.หาดใหญ่		รพ.สระบุรี		รพ.สรรพสิทธิประสงค์		รพ.พุทธชินราช	
พยาบาลวิชาชีพ								
ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง								
ผู้บริหารทางการพยาบาล								
หัวหน้าฝ่ายการ								
พยาบาลและผู้ช่วย	4	2	4	2	4	2	4	2
หัวหน้างาน	8	3	8	3	20	9	12	5
หัวหน้าหอผู้ป่วย	18	8	24	10	39	17	22	9
รวม	30	13	36	15	63	28	38	16

ตารางที่ 1 สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงพยาบาล จำแนกตามผู้บริหารทางการแพทย์
 โรงพยาบาล โรงพยาบาลประจำการ และแผนกที่ปฏิบัติงาน (ต่อ)

	รพ. หาดใหญ่		รพ. สระบุรี		รพ. สรรพสิทธิประสงค์		รพ. พุทธชินราช	
พยาบาลวิชาชีพ								
ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง								
โรงพยาบาลประจำการ								
แผนกศัลยกรรมทั่วไป								
และศัลยกรรมอื่นๆ	48	20	21	9	35	15	36	15
แผนกอายุรกรรม	27	11	22	9	16	7	38	16
แผนกผู้ป่วยหนัก	15	6	41	17	41	17	38	16
แผนกกุมารเวช	22	9	11	5	21	8	17	7
แผนกสูติ-นรีเวช	16	7	12	5	20	8	12	5
แผนกผู้ป่วยนอก	13	5	9	4	17	7	9	4
แผนกอุบัติเหตุและ								
ฉุกเฉิน	12	5	12	5	12	5	6	3
แผนกศัลยกรรม-								
ออร์โธปิดิกส์	6	3	7	3	14	6	19	8
แผนกจักษุ-โสต-								
คอ-นาสิก	1	1	9	4	10	4	7	3
รวม	160	67	144	61	186	77	182	77
รวมผู้บริหารทางการแพทย์ (ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง)							167	72
รวมพยาบาลประจำการ (ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง)							672	282
รวม (ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง)							839	354

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง สอบถามเกี่ยวกับ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง แผนกที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบการวิจัย การเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย การอบรมเกี่ยวกับการวิจัย ประสบการณ์ในการทำวิจัย แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยและการอ่านงานวิจัยทางการแพทย์ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยทางการแพทย์ไปใช้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้แนวคิดของ เบิร์นส์ และ โกรฟ (Burns & Grove, 1987) และแนวคิดของ กระบวนการพยาบาล ประกอบด้วยคำถามปลายปิด 11 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 อันดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และ ไม่ได้ปฏิบัติ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
ไม่ได้ปฏิบัติ	1 คะแนน

การแปลผลคะแนน คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อคำถามการนำผลการวิจัยทางการแพทย์ไปใช้ ใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 หมายถึง มีการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00 หมายถึง มีการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.00 หมายถึง มีการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับน้อย

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับอุปสรรคในการนำผลการวิจัยทางการแพทย์ไปใช้ โดยผู้วิจัยแปลและเรียบเรียงจากเครื่องมือของ ฟังก์ แชมเปญ วีส์ และทอร์นควิส (Funk, Champagne, Wiese, & Tornquist, 1991) ประกอบด้วยคำถามปลายปิด 28 ข้อ และคำถามปลายเปิดที่เป็นอุปสรรคอื่นๆ ในอุปสรรคแต่ละด้าน คำถามปลายปิดประกอบด้วย

อุปสรรคเกี่ยวกับลักษณะของวิจัยทางการแพทย์พยาบาล 6 ข้อ

อุปสรรคเกี่ยวกับลักษณะของการสื่อสารและการนำเสนองาน

วิจัยทางการแพทย์พยาบาล 6 ข้อ

อุปสรรคเกี่ยวกับลักษณะของพยาบาล 8 ข้อ

อุปสรรคเกี่ยวกับลักษณะขององค์กร 8 ข้อ

คำถามปลายปิด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 อันดับ คือ มาก ปานกลาง
น้อย และ ไม่ใช่ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

มาก 4 คะแนน

ปานกลาง 3 คะแนน

น้อย 2 คะแนน

ไม่ใช่ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนน คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อคำถามในแต่ละลักษณะของอุปสรรค ใช้
เกณฑ์ดังนี้ (Funk, Champagne, Wiese, & Tornquist, 1991)

คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 หมายถึง เป็นอุปสรรคมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00 หมายถึง เป็นอุปสรรคปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.00 หมายถึง เป็นอุปสรรคน้อย

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการนำผลการวิจัยทางการแพทย์พยาบาลไป
ใช้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวคิดของ เอ็ดเวิร์ดส์-เบคเกตต์ (Edwards-Beckett, 1990)
ประกอบด้วยคำถามปลายปิด 27 ข้อ และคำถามปลายเปิดที่เป็นปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งเสริมการนำผล
การวิจัยทางการแพทย์พยาบาลไปใช้ คำถามปลายปิดประกอบด้วย

ปัจจัยด้านตัวพยาบาล 9 ข้อ

ปัจจัยด้านกลุ่มพยาบาลภายในองค์กร 9 ข้อ

ปัจจัยด้านองค์กรพยาบาล 9 ข้อ

คำถามปลายปิด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 อันดับ คือ มาก ปานกลาง
น้อย และ ไม่เห็นด้วย โดยกำหนดคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	1 คะแนน

การแปลผลคะแนน คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อคำถามปัจจัยส่งเสริมการนำผลการวิจัยทางการพยาบาลไปใช้ ใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.01 – 4.00	หมายถึง	เป็นปัจจัยส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.01 – 3.00	หมายถึง	เป็นปัจจัยส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.00	หมายถึง	เป็นปัจจัยส่งเสริมน้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงของเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และที่แปลและเรียบเรียงแล้ว ไปหาความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ โดยใช้เกณฑ์ความเห็นพ้องต้องกันของผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อยร้อยละ 80 ในแต่ละข้อคำถาม

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปหาความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง จำนวน 30 คน คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficients, Polit & Hungler, 1995) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบสอบถามการนำผลการวิจัยทางการพยาบาลไปใช้ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.87

แบบสอบถามอุปสรรคในการนำผลการวิจัยทางการพยาบาลไปใช้

-ด้านลักษณะของพยาบาล	ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.83
-ด้านลักษณะขององค์กร	ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.78
-ด้านลักษณะของวิจัยทางการพยาบาล	ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.74

-ด้านลักษณะของการสื่อสารและนำเสนองาน

วิจัยทางการแพทย์

ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.70

แบบสอบถามปัจจัยส่งเสริมการนำผลการวิจัยทางการแพทย์

พยาบาลไปใช้

ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ใช้เป็นสถานที่เก็บข้อมูล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง
2. ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยผ่านทางหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาขอรับแบบสอบถามคืนหลังจากแจกแบบสอบถามแล้ว 3 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.9
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับมา ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำถามแต่ละข้อ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 328 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.7 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด
4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Science/ Personal Computer) ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ นิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของการนำผลการวิจัยทางการแพทย์มาใช้ และอุปสรรคในการนำผลการวิจัยทางการแพทย์มาใช้ คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการนำผลการวิจัยทางการแพทย์มาใช้ และคะแนนเฉลี่ยอุปสรรคในการนำผลการวิจัยทางการแพทย์มาใช้แต่ละลักษณะ ระหว่างผู้บริหารทางการแพทย์กับพยาบาลประจำการ โดยการทดสอบค่าทีแบบสองหาง (two-tailed t-test)
4. หาความสัมพันธ์ระหว่าง คะแนนอุปสรรคในการนำผลการวิจัยทางการแพทย์มาใช้แต่ละลักษณะ กับคะแนนการนำผลการวิจัยทางการแพทย์มาใช้ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficients)
5. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการนำผลการวิจัยทางการแพทย์มาใช้ คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน